

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Aktivno državljanstvo in domovina

Evolucija domoljubja v procesu nastanka slovenske politične skupnosti

doc. dr. Uroš Svete, Katedra za obramboslovje, Fakulteta za družbene vede

f

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Kaj je domoljubje?

- „Kaj pa je domoljubje? Domoljubje je iskreno prizadevanje za napredovanje vsega, kar domovini donosi srečo in **varnost**

(Govor precastitega kanonika Josipa Maric-a v stolni cerkvi ob obhajanju stoletnice na slavo narodnega horvaskega pesnika Andreja Kačica-Miošiča v Zagrebu 13. dec. 1860)

Kaj je domoljubje?

- Z osamosvojitvijo nastane slovenska politična skupnost! Eden od pogojev zanjo je domoljubje

Tabela 67: Povezava nekaterih pojmov z obdobjem osamosvajanja Slovenije

Koliko je posamezen pojem povezan z obdobjem osamosvajanja Slovenije?	RAZISKAVA – OSNOVNE ŠOLE	RAZISKAVA – SREDNJE ŠOLE
	2012	2012
	(915)	(964)
pogum	3,44	3,47
domoljubje	3,67	3,68
nacionalna zavest	3,55	3,61
nacionalna čistost Slovenije	3,06	2,92
odprava socializma	3,21	3,08
demokracija za vsakega državljan	3,47	3,44
svoboda	3,82	3,75
enakopravnost	3,76	3,68
uveljavitev Slovenije v svetu	3,57	3,49
nepravičnost	2,62	2,88
vojno trpljenje	2,73	2,92
izkoriščanje	2,72	2,95
gospodarski razvoj	3,38	3,46

Vir: Raziskava »Odnos mladih do domoljubja« (Fakulteta za družbene vede, 04/2012, N (OŠ) = 915, N (SŠ) = 964). Anketiranci so posamezne pojme ocenjevali na lestvici od 1 do 4, pri čemer vrednost 1 predstavlja odgovor »sploh ni povezan«, vrednost 2 odgovor »malo povezan«, vrednost 3 odgovor »precej povezan«, vrednost 4 pa odgovor »zelo povezan«. Vrednosti v stolpcih so povprečne vrednosti odgovorov; večja kot je vrednost, v večji meri anketiranci posamezen pojem povezujejo z obdobjem osamosvajanja Slovenije.

Kaj je domoljubje?

- Mladi osamosvojitelji povezujejo z domoljubjem (pripadnost entiteti) in svobodo (avtonomija političnega odločanja) → temelja sodobne politične skupnosti, nacije

Odnos domoljubja in politične skupnosti

- Politična skupnost (Hegel): politična skupnost je „der Staat“ → to je **etična skupnost**, ki je politično organizirana in suverena ter neodvisna od drugih podobnih skupnosti (Rimski imperij, staroveški vzhodni imperiji, grške mestne države, moderna nacionalna država)
- Politična skupnost (politische Gemeinschaft)
 - M.Weber - :ozemlje, fizična sila, družbeno delovanje, ki gre preko ekonomske aktivnosti

Politična skupnost

- Politična skupnost: država, konfederacija
- Politika identitet lahko ob zlorabi etnično osmišljenih pojmov ter posledicah vojne predstavlja enega najbolj destruktivnih potencialov sodobne politike, **po drugi strani pa politične skupnosti ne morejo preživeti brez homogenizirajoče sile, skupne identitete!! Domoljubje je osnova zanjo.**

Politična skupnost

- je organizirana teritorialno-družbena entiteta /enota, z zadostno stopnjo politične avtonomije, kar omogoča urejanje njenih notranjih zadev, pomembnih politik (policies) in kot vezivo loči njene člane od zunanjega družbenega okolja.

Slovenski nacionalni razvoj in domoljubje

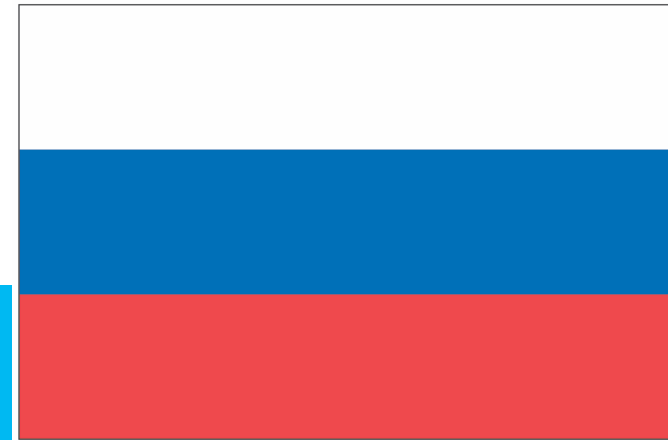
GRADITEV IDENTITETE

- Oblikovanje naroda na skupnem etničnem poreklu konec 18. in v 19. stoletju
- državno-politične enote kot okvir za nacionalno samoopredelitev ni
- Iskanje historičnega vzora (Karantanija)
- Oblikovanje simbolov (nacionalna zastava)
- Deželno domoljubje („sem Korošec“, Kranjc, Štajerc ...)
- Domoljubje vezano na cesarja
- Domovina v obrambi na soški fronti

kranjski orol

karantanski črni panter

Obdobje Kraljevine SHS / Jugoslavije

- Večina Slovencev od 1918 do 1991 v Jugoslaviji
- Domoljubje naj bi se preneslo na novo državo in novega suverena – kralja srbskega izvora
- Deželno domoljubje zastareva (od 1931 so Slovenci v Kraljevini Jugoslaviji v eni upravno-politični enoti - Dravski banovini)
- Domoljubje se usmerja tudi v skrb za Slovence v sosednjih državah (Koroška, Primorska)

V času druge svetovne vojne

- V drugi svetovni vojni najtežji trenutek v sodobni usodi naroda – razdelitev med tri sosednje države s sovražnimi režimi, etnično uničenje Slovencev
- Različne reakcije (odpor, pasivizacija, kolaboracija)
- v imenu domovine delujejo vse sile
- Odporniško gibanje brez poudarjanja nacionalnega poslanstva in domoljubja ne bi dobilo odziva kot ga je imelo!
- Kolaboracija („tudi mi smo se borili za domovino“)

Socialistično domoljubje

- Vezano na socialistično jugoslovansko državo („bratstvo in enotnost“)
- Domoljubje vezano na Slovenijo je bolj zakoreninjeno, a politično sumljivo (nacionalizem, secesionizem)
- *Slovenija, moja dežela* v osemdesetih letih 20. stol.
- Domoljubje usmerjeno v pokrajinsko pripadnost je postalo folklorno, vendar ostane živo

Domoljubje in proces osamosvajanja

- Položaj Slovenije v SFR Jugoslaviji (velik gospodarski in politični vpliv, majhna zastopanost v vojaškem delu varnostnega sektorja)
- Do 80. let domoljubje z redkimi izjemami ni temeljilo na narodni (nacionalni) osnovi
- Politična skupnost temeljila na razredni, ideološki identiteti, kultu osebnosti.

Proces osamosvajanja

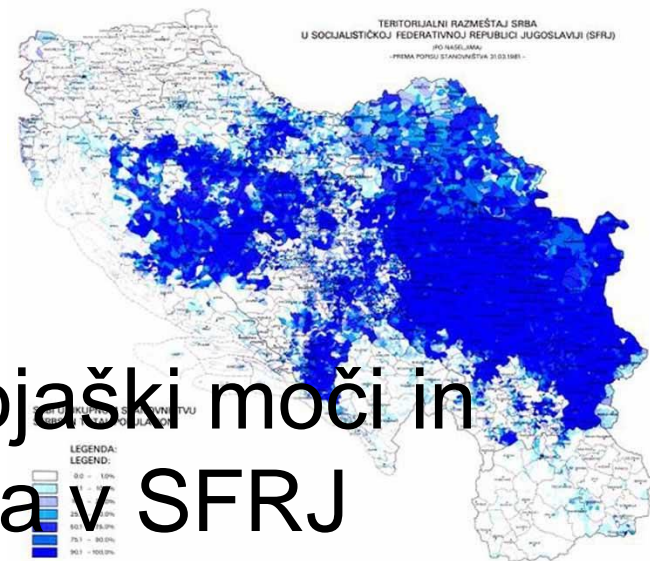

- Decentralizacija države v 70. letih (hrvaški „maspok“, Kavčičeva „liberalizacija“, ustava 74‘, nerešeno kosovsko vprašanje)
- Titova smrt in naraščajoča gospodarska kriza povzročili spopad dveh izključujočih se konceptov: „antibirokratske revolucije“, temelječe na srbski homogenizaciji in nacionalizmu in slovenskega vztrajanja na decentralizaciji

Proces osamosvajanja

- Srbski koncept temeljil na vojaški moči in ter disperziji srbskega naroda v SFRJ (čeprav brez relativne večine na zveznem nivoju, so bili Srbi „konstitutivni“ narod praktično v 6 od 8 federalnih enot)
- Slovenski koncept se naslanja predvsem na ekonomsko moč in vse večjo pluralizacijo tako zaradi pritiskov Beograda kot lastnega in mednarodnega razvoja. SLO jedro „antisrbske“ koalicije

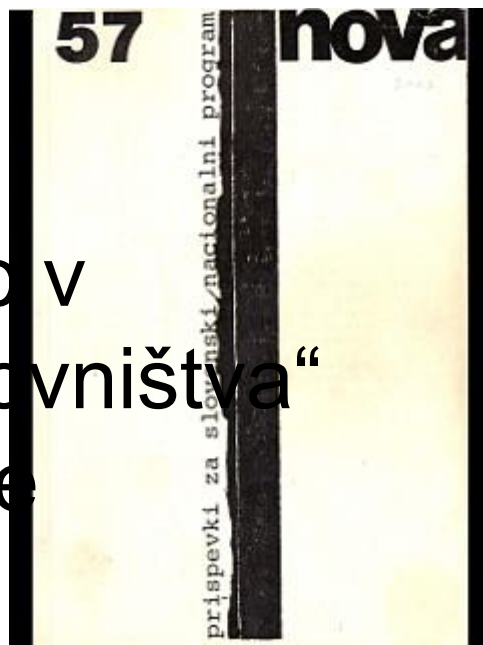
Proces osamosvajanja

- Da bi postala prava politična skupnost Sloveniji manjka predvsem „monopol nad fizično silo“ oz. lastni nacionalnovarnostni sistem (zlasti njegov vojaški del)
- V 80. letih se zato s SLO razvije antirefleksija nad srbsko prevlado v varnostnem sektorju → pojav „mirovništva“ oz. mirovne družbe in pluralizacije slovenske družbe
- 57. številka Nove revije: izobraženci zahtevajo slovensko suverenost in neodvisnost

V IMENU LJUDSTVA!

Mamula go home!

... ki jih loči miselno od tujih poje v srcu Afrika ...
Popularna satirična predstavljamo afriškega socialističnega samodržca, ki ga je prepričala v strokovnih revijah primerno opevana kvaliteta jugoslovanskih polavtomatskih pušk, samohodnih raketnih voznikov in najbolj slavni ruskih tankov. Ker na očito ni mogel odločiti o konjenem bogastvu unicevanja odločiti kar po telefonu, je povabil sefa prodaje ubijalskih sredstev v goste. Ta je po nesreči stopil na lastno mino in šarmantna diskretnost biznisa na najvišji ravni je splavala po

Proces osamosvajanja

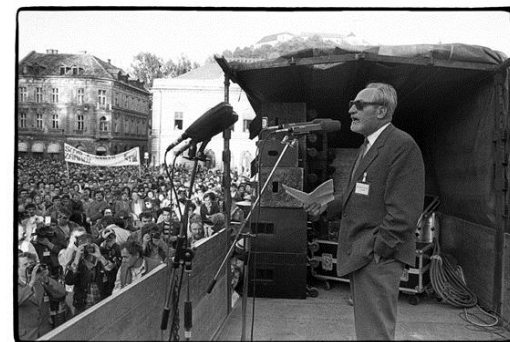
- Slovenska pomlad

<http://www.slovenskapomlad.si/>

- Proces JBTZ v 1988 kot napad na koncept „mirovniške“ in pluralne družbe

- Majniška deklaracija 1989

- Zahteva po suvereni državi slovenskega naroda
- Zahteva po samostojnem odločanju o povezavah z južnoslovanskimi narodi v okviru prenovljene Evrope
- Zahteva po spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, vključno s političnim pluralizmom
- Zahteva po taki družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gmotno blaginjo slovenskim državljanom

Temeljna listina Slovenije (SZDL):

jugoslovanska država, vendar pod pogojem, da bo dejansko federativna in demokratična

Konsenzualnost o strateških ciljih

- Strinjanje o strateških ciljih ni popolno, ne v slovenski družbi, ne med politično elito
- Opozicija je odločnejša, tudi po prevzemu oblasti spomladi 1990
 - (odločnejša = bolj protijugoslovanska, bolj kritična do socialističnega sistema, izredno kritična do dotedanjega federalnega statusa Slovenije)

Zaključek osamosvajanja

- Prve demokratične večstrankarske volitve v letu 1990
- Postopna vzpostavitev lastnega nacionalnovarnostnega sistema (MSNZ, postroj TO v Kočevski Reki 17. decembra 1990)
- PLEBISCIT 23.12.1990

Dinamično ravnovesje

- Volitve aprila 1990 vzpostavijo ravnotežje med opozicijo in Demosom
 - Prevlada Demosa v dveh zborih skupščine
 - Demos sestavi vlado
 - Opozicija prevladuje v predsedstvu, enem zboru skupščine, ima velik neformalni vpliv na vrsto mehanizmov (demokratske) države: institucije, mediji

Doseganje soglasja glede (bodoče) samostojne / neodvisne Slovenije

- Konfederacija ali neodvisna država?
- Vzpostaviti nacionalno varnostni sistem (vojsko) ali ne?
- Pogajati se z preostalo Jugoslavijo ali enostransko oditi?
- Proglasiti neodvisnost kljub protipritisku tujine in kdaj?
- Kako doseči ravnovesje med etničnim poreklom in državljanstvom?
- Tržno gospodarjenje in nacionalna ekonomija?

Rojstvo države

- Slovenska osamosvojitvena vojna (27.6.-7.7.1991)
- Mednarodno priznanje in sprejem v OZN (22.5.1992)

Zaključek

- Domoljubje je bilo pogoj za osamosvojitvev, vzpostavilo sodobno slovensko politično skupnost, ki je suverena
 - Proces privede do nastanka slovenske države z vsemi njenimi atributi (simbolnimi, institucionalnimi)
-

- Politična pluralnost in stare delitve
- Osamosvojitvev najpomembnejši skupni imenovalec sodobne slovenske pol. skupnosti

- **DANES OSAMOSVOJITEV TEMELJNI POSTULAT DOMOLJUBJA ?**